پرچم

ناشر اندیشه های دموکراتیک خلق افغانستان

شماره (سی و یکم) دوشنبه ۲۲میزان ۱۳۴۷ هـ ۱۴ ـ اکتوبر ۱۹۶۸

ببرک کارمل

نگاهی به قانون

پوهنتونها

مدتیست که ارتجاع افغانستان ،چون ایدئولوگهای مرتجع بورژوازی کشور های سرمایه داری غرب ، پیوسته تلاش مینمایند که نهضت محصلان کشور را به یك حالت «شورش بی هدف» و از لحاظ اجتماعی « رادیکالیزم ایدیالستیك جوانی » ... وغیره توجیه کنند .

بدون شك هیجان کنونی درمیان محصلان‌وطن‌ما ، ازنظرخصلت‌خودمغلق است . اما فقط نابینایان وجعلکاران وعمال ارتجاع و هواداران امپریالیزم میتوانند ادعا کنند که هیجانات محصلان ما ، ناشی از خشم سوزان و اعتراض علیه استبداد فئودالی ، ارتجاع وامپریالیزم ،علیه دشواری های اقتصادی ، مشکلات صنفی ، نواقص تعلیم و تربیت و فرهنگ استعماری و ارتجاعی نمیباشد .

منجمله ، یکی از علل اصلی هیجانات و عدم رضایت محصلان و متعلمان کشور ، نادیده گرفتن اشتیاق و نیاز مندیهای تحصیلات عالیتر ، شرایط دشوار زندگی و تحصیل و فضای مختنق پوهنتون می باشد، که‌قانون‌پوهنتونها بمنظور تشدید بیشتر آن ، بصورت شتاب‌زده ، علی‌رغم روحیهٔ مادهٔ‌هفتادوهفتم قانون اساسی « امر عاجل » تلقی گردیده ، بصورت فرمان تقنینی‌مورد اجرا قرار گرفت .

هرگاه افکار عمومی‌محصلان‌کشور مورد مطالعه و دقت قرار گیرد ، بطور کلی علل نارضائیتی محصلان رانکات آتی تشکیل میدهد :

ـ پوهنتون ازلحاظ موادرسی، تجهیزات (لابراتوار ، کتابخانه ، کلب ....وغیره) وپرسونل درسطح پائین قرار دارد .

ـ متود های درسی بسویهٔ‌فعلی ساینس و تکنالوژی ارتقا نیافته و پروگرامهای درسی بیشتر کهنه است .

ـ استاذان نمیتوانند عطش‌علمی جوانان را رفع کنند .

ـ استاذان از آزادی علم و بیان برخوردار نیستند و عملا قیوداتی بالای آنان تحمیل گردیده است .

ـ آزادی علم و فن و مباحثات آزاد علمی و سیاسی در پوهنتون مقید است و نوعی از تفتیش عقاید قرون وسطائی در فضای علمی پوهنتون حکمفرمائی میکند .

ـ پروگرامهای تعلیمی وتربیتی پوهنتون « مطابق به مقتضیات عصر و براساس واقعیات تاریخ وفرهنگ ملی » نیست ، بلکه پوهنتون کابل در تحت نفوذ فرهنگ فئودالی و استعماری قرار دارد وفرهنگ مترقی ودموکراتیك را درآن راهی نیست.

ـ مهمتر از همه تحصیلات عالی بطور کلی برای فرزندان طبقات‌بالای جامعه میسراست. درحالیکه فیصدی ناچیزی از طبقات زحمتکش که اکثریت عظیم نفوس‌کشور راتشکیل میدهند ، مجال تحصیلات عالی را بمشکل بدست می آورند .

ولی ، باید خاطر نشان کرد که شرایط تعلیمی و مادی به تنهائی علت عمدهٔ نهضت محصلان کشور

(ص ۲)

* * *

ـ بایدعلیه‌قوانین ومقرراتی‌که مناقض آزادیهای مصرح درقانون اساسی است وحقوق وآزادیهای دموکراتیك افراد کشور رانقض میکنددر چوکات‌اصول مبارزه کرد !

ـ بایدبرعلیه‌اختلاس‌ازاموال‌دولت ورشوه‌خوری وهرگونه استفاده های‌غیر قانونی ونامشروع ازخلق واز مقامات دولتی مبارزه کرد !

ـ باید در راه فراوانی مواد غذایی وخواربارو علیه‌احتکار‌غله وقاچاق مبارزه کرد !

م ، ا ، خیبر

دنوی فاشیزم خطر

لاتر اوسه چه د دوهمی جهانسوزی جګړی د ویری ، تباهی او بد بختی د توفان سیوری زموږ غمځپلی نړۍ رین دوی .

لا تراوسه چه د جګړی ځپلی بشریت په حافظه کی دسلګونو ښارونو ، کلیو ، کار خانو او کروندو د نړیدو اوسوځیدو خاطری ځپی وهی .

لا تر اوسه چه ددی هیبتناك مصیبت د وژلو ، سوځلو ویرانولو او هوارولو ننداری ، په فلمونو ، داستانونو اشعارو او موسیقی کی پای ته نه دی رسیدلی .

لا تراوسه چه د میندو په زړونو کی د وژل شویو ماشومانو لپاره د ژړا او ځګیروی چینی ندی وچی شوی او د توفان ځپلی بشریت په شونډو د هیلو د مسکا ځپی ندی څغلیدلی ، یوځل بیا د جګړه مار او ماجرا جوی فاشیزم زړی د کلاسیك فاشیزم په جنګ ځپلی ځمکه کی ریښه نیسی .

په‌فیدرالی المان کی داضطراری قوانینو تصویبیدل او د ملت او وطن په درواغجنه پلمه ، دانتقام او تلافی په منظور ، دښی لاس دافراطی عناصرو له خوا ، د ناسیونالیزم دنغارو ډنګول ، دفاشیزم دخطرناك مکروب‌ودی ته‌مساعده‌زمینه برابروی.

هغه ناسیونالیزم چه همدااوس دښی لاس د افراطی عناصرو په کوشش په المان کی سر راپورته کوی په هیڅ توګه د فدرال المان دریښتینو ګټو یعنی د هغه د خلکو او دولت له ګټو سره سمون نه‌خوری داسی چیغی لکه «موږدوهمه درجه ملت نه یو» ، «موږ اراده نلرو چه اوسنی وضعه په اروپاکی ومنو» انسان ته د ۱۹۳۰ ع کال پیښی ور یادوی .

هغه فاشیستان چه په لومړیو کلونو کی یی خپلی حزبی هڅی دناسیونالیزم او سوسیالیزم تر سرخط لاندی شروع کړی دخپل پروګرام ، مرام او شعارونو له نظره د«ناسیونال‌دموکرات» یعنی نویو فاشیستانو له‌سازمان سره ډیر زیات ورته والی لری .

هتلریانو په ۱۹۳۰ ع کال کی دپخوانیو تړونونو پر ضد خپله مبارزه شروع کړه ، دوی پخپلو مبارزاتی تبلیغاتو کی تر هرڅه دمخه د نورو ملتونو په ضد دکرکی او بد بینی راپارولو ته زور ورکړ او په ښکاره یی پر نورو ملتو باندی د جرمن د«عالی نژاد» دبرتری او تسلط تبلیغ کاوه .

دنوی فاشیزم قونونه ، دغربی هیوادونو له خوا دپوتسدام دتړون د متولو په نتیجه کی مینځ ته راغلل دجګړه مار او ریوانشیزم (کسات غوښتنی) سیاست را ژوندی کولو په فدرالی المان کی دبورژوایی ناسیونالیزم دنوی احیا لپاره زمینه برابره کړه .

دنوی فاشیزم قوت د انحصاری سرمایی په ماواء ارتجاعی محافلو کی او بیا په عمده توګه په نظامی صنائعو او د فدرال په وسله والو قوتونو (بوندس ویر) کی د ځان له پاره مستحکمه پایګاه جوړه کړی ده .

دوی د اطلاعاتو او مخابراتو پراخ وسائل او د پیسو پیاوړی منابع لاس کی لری . دوی ددی او داسی نورو پراخو امکانونو په مرسته دهیواد په معنوی ژوند کی نفوذ کوی او د شؤنیزم د تبلیغ په وسیله د خلکو اذهان له زهرو ډکوی .

په فدرالی المان کی دناسیونالیزم د افراطی شکلونو انکشاف ددی سبب شو چه د نوی فاشیزم او د هغه حزب یعنی «ناسیونال دموکرات» مینځ ته راشی او دومره پیاوړی شی چه‌په اوو ایالتی شوراګانو کښی ۶۰ غړی ولری .

کوم شی چه موضوع لا زیاته خطرناکوی ، هغه داده چه دفدرال المان حاکمه محافل د نوی فاشیزم او د هغه دحزب له وجود نه دګواښ تهدید او شانتاژ د وسیلی په حیث استفاده کوی . په همدی لړ کی لوکه د فدرالی المان داخله وزیر ، په المان کی د نوی فاشیزم ظهور ،دبن په «جانژو غوښتنو» (د اتومی وسلی دلاس ته راوړلو او د ۱۹۳۷ ع کال د سرحداتو په احیا) کی ، دغربی متحدینو په‌ناکامی پوری تړلی‌بولی.

دی وایی چه زموږ (غربی دوستان) په انتخاباتو کی دملی دموکراتیك ګوند دبری تر ټولو ستره پړه په غاړه لری ، دی په غربی قوتونو باندی زور اچوی چه دبن ګټی تر هرڅه زیاتی په نظر کی ونیسی .

شتر اوس په اصطلاح دالمان یو معتدل لارښوونکی وایی چه‌هرکله دبن غوښتنو ته پاملرنه ونسی ښایی نوی فوهرر (پیشوا) په المان کښی سر را اوچت کړی .

دا وضعه ټولو سوله غوښتونکو او ضد فاشیستی عناصرو ته دخطر د اعلان حیثیت لری .

که چیری ددی خطر مخه پخپل وخت ونه نیوله شی او د سولی ، آزادی او دموکراسی ټول قوتونه ددی راپاڅیدونکی توفان مخی ته متحداً ونه دریږی او د فاشیزم لیونی دیب ته ملونه وانه چوی د دوهمی جهانی جګړی له درد او رنځ نه‌ډك تاریخ به بیا تکرار شی او بشری تمدن به یو ځل بیاد دوهمی جهانی جګړی د عقدو ، دلویی غوښتونکو لیونیو د کسات اخیستنی قربانی شی . او داځل به داسی ستر ، تباه کوونکی او مهیب توفان سر را پورته کړی چه هیڅکله به بشریت د هغه ساری پخپل تاریخ کی نه وی لیدلی ، مرګ به پر هرشی وزر وغوړوی او بشریت به بیا د هغه تلافی نشی کولای .

نو ځکه باید د سولی جبهه پیاوړی او لا پیاوړی شی او دفاشیزم مخه د هغه ترتعرض لا دمخه ونیوله شی.

خلق‌ما گرسنه‌اند

در کشور ماپدیده گرسنگی ،تغذیه نادرست وغیر مکفی بشکل آشکار بمشاهده میرسد . ولی تاکنون هیچگونه مساعی وتلاش موثر واقدام اساسی برای رفع گرسنگی از طرف حکومتهای افغانستان صورت نگرفته است وهمچنان توده های عظیم خلق وطن ما از گرسنگی واز بهره کشی گروه کوچکی از طبقه حاکمه مینالند ورنج دائمی میکشند .

گرسنگی قسمت‌اعظم ولایات‌کشور رادر بر میگیرد، گروههائی‌ازجمعیت را با نان‌جوار تلخ ،ونان‌ارزن، علفهای ناچیزکوهی ودشتی‌ومیوه وحشی‌کوهی «تغذیه» میکنند . این نمونه مهلك ترین صورت گرسنگی بشمار میرود گرسنگی پنهان و کم غذائی مزمن باعث مرگ ومیرهزاران فرد هموطن بخصوص اطفال میگردد . باوصف اینکه ارقام صحیح در دست نیست، ولی مشاهدات روز مره نشان میدهد از هر ۸ و ۱۰ کودك معمولا بیش از پنج الی هشت آن بنابر عدم تغذی می میرند .

طبق تحقیقات علمی برای یك مرد کار گر بسن ۲۵حد اوسط روزانه ۳۲۰۰ کالوری لازم است ،در حالیکه در کشور ما حد اوسط کالورئی که یك مرد کارگر ۲۵ساله تامین میکند بیش از ۹۰۰ کالوری تخمین شده نمیتواند .

بدین ترتیب خلق کارگر کشور در سخت ترین شرایط زندگی انسانی بسر میبرد .

ما بارها علت اساس گرسنگی را توضیح داده ایم ، باز هم تکرار می نمائیم که علت عمده گرسنگی پنهانی وکم غذائی مزمن وقلت تولید مواد غذائی بستگی به مناسبات فرتوت تولیدی در کشور دارد . زیرا قسمت اعظم زمینها ومزارع کشور که دارای مناسبات تولیدفئودالی ونیمه‌فئودالی هستند ،درتحت‌تسلط مالکین بزرگ وفئودالها وسود خواران بزرگ ومحتکران غلات است که هر روز دسترنج توده های عظیم دهقانان وقسمت اعظم عواید ملی را تصاحب میکنند ودر نتیجه عواید دهقانان ناچیز میگرددوقوه خرید مردم برای مصرف خوار وبار محدود ومحدودتر میگردد .

پائین بودن عواید توده های مردم وبالا رفتن روز افزون قیمت هاباعث آن است که خلقها قادر نمیگردند مایحتاج روزانه خودرا ازقبیل غذای کافی ، پوشاك ، منزل ودوا تأمین کنند. بدین ترتیب هرروز درکشور بالقوه غنی وپرمایه ما، گرسنگی مزمن وکم غذایی هرچه مهلك تر سیمای وحشتناك خودرا آشکار تر میسازد .

ما معتقدیم که مشکل گرسنگی و خوار وبار که از مشکلات حاد کشور ماست‌فقط بوسیله‌جنبش دموکراتیك ملی ضدفئودالی وضدامپریالستی وازطریق اصلاحات عمیق ارضی ونهضت وسیع دهقانی ورهایی نیرو های مولده از قید بقایای رژیم قرون وسطایی میتواند حل گردد.

آمو

په افغانستان کی

دښځو غمجن ژوند

سپیره کرغیړن مخ، یبلی پښی نامرتبه کوڅی ،پیوندی کمیس ، چاودلی لاسونه او پنډه په سر په مخه راغله . خدازده چه‌څه یی‌په زړه کی وروګرزیدل چه مخامخ راته ودریده اوبی‌له مقدمی اوپیژندګلوی. نه یی دخپل زړه دردونه‌را وسپړل.

ددی وطن غریبی ښځی همداسی دپاك زړه او معصوم عقل میرمنی دی . په هغوی باندی چه دغمونو‌بار دروند شی نو هر وطنوال اوهر انسان دزړه تشولو لپاره ټاکلی شی .

هغی وویل : «زه همدلته‌دشیوکیو دسهاکو په کلی اوسیدم . غریبه ښځه وم خو میړه او دسر سیوری‌می درلود. څه به دی سر خوږوم هغه مړشو. زه‌پاتی‌شوم اودجهان‌غمونه ، شپږ کوچنی بچیان را پاتی شول .

هغوی دوډی اوکالی غوښتل . هغوی دنورو ماشومانو غوندی‌داختر نوی جامی غوښتی . دهغوی میوی او دانی ته زړه کیده . هغوی مینی او محبت‌ته ضرورت لاره او هغوی دسر سیوری ته اړوو . ما باید داټول دوی ته برابر کړی‌وای. همدا ما بدبختی باید ددوی زړونوته خوشالتیااو شونډوته خنداوروستی وای ، مګر دښډو په چلولو اودوزیو په ټولولو به ماڅه پوره کړی وُ؟ دکونډو او یتیمانو به څه دلاسه وشی ؟ ماله دوی سره یوازی دومره کولی شوای چه دوتو په وخت کی خپله همسایګی جونګړه په دوی پسی وتړم او پخپله به یوکپ‌ډوډی پسی ځان سر ګردان کړم او مازیګر بیرته راشم او دا دزړه کتری‌دابیګناه بندیان له تړلی کوټی نه راوباسم. یو ژاړی ، هغه بل ویده دی خو په خوب کی هم لا سلګی وهی . هغه نوردوه لکه بی دمی ښتا ناوړ ده پراته دی ...

شپی او ورځی تیریدلی او موږ دبد مرغی او غریبی په منګولو کی

(٤مخ)

په‌کندهار کی دشهیدانو

دزیار ایستونکو زمنو تور سر نوشت

دکندهار په ښار کی د شهیدانو ځلی ته نیږدی یعنی د هغو خلکو ځلی ته نیږدی چه په افغانستان کی یی دسترو وطنی هدفونو لپاره ځان قربان کړیدی ، روز مزدوران (د همغو شهیدانو زمن) را ټولیږی ، او همدلته دماښیو خاوندان او نور معمولی مالکان پدی مزدورانو پسی راځی . هغوی د مزدورانو په‌انتخاب کی یوه خاصه طریقه لری او هغه‌داده چه دا ښاغلی منتظرو مزدورانو په متو لاس را تیروی او هغه مزدوران ټاکی چه پیاوړی او مضبوطی متی ولری .

بد مرغی مزدوران (دوطن د شهیدانو زمن) همدا کوشش کوی چه دکار خاوند ته‌ځان پیاوړی وښیی او هغه قانع کاندی چه دوی پیاوړی او دکار وړ متی لری ، خوله دی کبله چه د مزدورانو دعرضی سره برابره تقاضا نشته ،نوهغه بدمرغ مزدوران چه پریړی متی نلری اکثر وخت د کار له پیدا کولو نه محرومیږی .

کله لا داسی هم کیږی چه په نیمایی ورځ کی دکار خاوند په ډیره بده وضعه مزدور ته ځواب ورکړی او د کمزوری په پلمه یی وشړی .

دمزدورانو ځورونکی منظره چه دکار پیدا کولو لپاره د مشتری په مقابل کی ځان پاوړی پیاوړی کوی ، د مترقی انسانانو لپاره دتحمل وړ نده .

کله چه همدلته د شهیدانو ترمخ یوه ډله وطنپال او شریف مزدوران دنریو متو دلرلو په گناه ، له کاره پاتی شی ، نو دا دوطن شریف بچیان د تحقیراو نامیندی وروستی پړاوته ورسیږی او داسی له غمه ډکی صحنی را پیدا شی چه حکم کوی بایدله اوسنیواجتماعی شرائطوسره چه‌دتوری اوبیرحمی‌ارتجاع زیږندی نه پخلا کیدونکی مبارزی ته دقاطع بری تر پولی پوری دوام ورکړی .

آخر دا مزدوران دچا زمن دی ؟ زموږ د خلکو ، هیواد د ساتندویو او قهرمانو خلکو ! دوی دی‌چه وطن ساتی او دوی دی چه دلوږی او فقر په بیه ددی نورو لپاره دښکلی ژوند وسائل برابروی . دوی باید له دی سپکی وضعی نه خلاص شی .

(نور)

پرچم

دافغانستان دخلک دموکراتیک افکارو خپرونکی

۱۲ میزان ۱۳۴۷

سیمای جهان

در هفته گذشته

هانوی: قوای دافع هوای‌ویتنام‌شمالی بتاریخ(۳) اکتوبر، یکطیارهٔ دیگر امریکا را سقوط داد وباینترتیب تعداد مجموعی طیارات امریکایی که‌برخاك ویتنام شمالی‌سقوط داده شده، به (۳۱۹۶) عددبالغ گردید .

ویتکانگها در عملیات جنگی(۱۱) روز اخیرسپتمبر ۱۳۰۰عسکردشمن را درولایت کوانگتری‌از صف‌محاربه خارج نمودند ،(۱۲) عدد طیارهٔ هلیکوپتردشمن‌را اخراب کرده‌ویاسقوط دادند، (۱۵) عراده تانك ووسایل نقلیه را تباه کردند ودو کشتی‌جنگی راغرق ویك مقدار زیاد اسلحه وجبهه خانه‌دشمن رامتصرف‌شدند.

* * *

عمان: عساکر اسرائیلی بیك عمل تحریك آمیز جدیدی علیه‌اردن دست زدند. نطاق قوماندانی نظامی اردن اعلان‌نمود: بین‌عساکر اسرائیل واردن در قسمت جنوب وادی دریای اردن تبادله آتش‌صورت گرفت. نطاق اظهارداشت که اسرائیلیها بر مواضع اردن درناحیهٔ‌پل المنداسا آتش نمودند . عساکر اردن‌بجواب متقابل پرداختند .

* * *

دهلی جدید: یکی از موسسات بزرگ تحقیقاتی هندوستان بنام «سکول آف انتر نیشنل ستدیز» (مکتب مطالعات بین‌المللی) «امداد» صندوق وجهی‌امریکا برای آسیارا ردنمود. راجان‌مدیر مکتب به خبرنگاران اظهار داشت که این امداد از آن جهت رد گردید که صندوق وجهی مذکور با اداره استخبارات مرکزی ایالات متحد (سی.آی.ای) ارتباط داشت . بعداز افشای افتضاح‌آمیزنقش این‌صندوق درفعالیتهای جاسوسی (سی.آی.ای) حکومت هند دراین اواخر امرداده تابه فعالیت‌های آن درهند خاتمه داده‌شود .

* * *

ماسکو: درختم بازدیدصدراعظم یمن از اتحاد شوروی‌اعلامیهٔ‌مشترکی نشر گردید که‌درآن گفته شده‌است که‌دوستی بین شوروی و یمن از آزمایش گذشته است و عامل مهمی در تقویه صلح در شرق میانه می‌باشد. در اعلامیه گفته می‌شود که‌طرف اتحاد شوروی‌نگرانی جدی خودرا از مداخله بعضی دول درامور داخلی جمهوریت یمن و جمهوریت توده‌یی‌یمن‌جنوبی ابراز میدارد. در اعلامیه راجع‌به مسائل مربوط به امداد شوروی بغرض تقویه نیروی دفاعی جمهوریت یمن تذکر بعمل‌آمده است. طرف شوروی تفاهم کامل خودرا از مساعی حکومت یمن در دفع حملات نیروهای امپریالستی وارتجاع داخلی و حفظ انقلاب یمن اظهار داشت.

در اثنای مذاکرات، طرفین اظهار عقیده‌نمودند که باید بغرض‌استقرار صلح‌درشرق‌میانه فیصله ۲۲ نومبر سال ۱۹۶۸ شورای امنیت اساس قرار داده شود. طرفین حمایت‌کامل خودرا از مبارزات قهرمانانه خلق ویتنام ابراز داشتند و قطع بلا قید وشرط بمبارد‌مان‌ویتنام شمالی‌ودیگر اعمال تجاوز کارانه را ازطرف‌ایالات متحده خواستار شدند .

اعلامیهٔ مشترکیکه بعد از ختم مذاکرات زعمای اتحاد شوروی وچکوسلواکیا نشر گردید، قدم‌مهمی درراه عادی شدن اوضاع‌درآنکشور تلقی گردیده است . جراید چکوسلواکیا اعلامیهٔ مذکور رادر صفحات اول خود طبع نموده اند واز رادیو وتلویزیون چکوسلواکیا نیز نشر گردید. مطبوعات چندین کشور سوسیالستی نیز این‌اعلامیه را بچاپ رسانیده اند .

اعلامیهٔ‌مشترك زعمای اتحادشوروی وچکوسلواکیا و نتایج مذاکرات شوروی‌وچکوسلواکیابرافروختگی‌هایرادر غرب بوجودآورده وتبصره‌های تحریك آمیزی پیرامون آن در مطبوعات دول غربی بعمل آمده است .

چرنیك صدراعظم چکوسلواکیا درباز گشت‌از ماسکواظهارداشت: مذاکرات‌درفضای آرامی‌صورت‌گرفت وراجع به مسایل زیادی مربوط به اجرای فیصله‌های ماسکو ونتائج مثبت‌اجرآات جاری حزب کمونست چکوسلواکیا بحث بعمل آمد. صدراعظم چکوسلواکیا اظهار داشت که اکنون‌باید مساعی‌متوجه تقویه سوسیالیزم و نقش رهبری کنندهٔ حزب کمونست چکوسلواکیا در کشور باشد .

* * *

برلین: رئیس‌جمهور آلمان شرقی به مناسبت نزدهمین‌سالگرهٔ‌تاسیس جمهوریت دموکراتیك آلمان‌اظهار داشت که آلمان دموکراتیك کشوریست که‌در آن رشته‌های علم وفن جدید درمعرض تطبیق قرار گرفته‌است و حیات اجتماعی در کشور، روز بروز سویهٔ عالی‌تری را می‌پیماید. جمهوریت دموکراتیك آلمان‌بعدازاستقرار نظام‌سوسیالستی بموفقیت‌های بزرگ اجتماعی نایل گردیده است .

رئیس جمهور آلمان شرقی‌گفت که‌شعارکنونی جوانان وطنپرست‌ما اینست: وطن، کار، مبارزه وسوسیالیزم. راجع‌به سیاست خارجی گفت : باید سرحدات کشورهای‌سوسیالستی‌از تجاوز محفوظ‌بمانند ودست‌متجاوزین‌کوتاه گردد .

جمهوریت دموکراتیك آلمان از جمله (۱۰) کشور درجه‌اول صنعتی جهان محسوب می گردد . طی (۱۹) سال گذشته تولیدات صنعتی آن پنج برابر افزایش یافته است . ارزش تولیدات صنعتی آن کشور در ۱۹۶۸ ،از ۱۵۰/۰۰۰ ملیون مارك تجاوز خواهد نمود .

بر گشت سالانه صادرات آلمان شرقی به ۳۰/۰۰۰ ملیون‌مارك‌بالغ می گردد .

په لشکر گاه کی

د دکاندارانو اعتصاب

د پرچم خبریال دهیلمند د ولایت‌له لشکر گاه نه اطلاع راکړیده چه دلشکر گاه دکاندارانو د میزان په‌لومړۍ نیټه د هغه ځای د ښاروالی په مقابل کی په اعتصاب لاس پوری کړل . داعتصاب علت داو چه د لشکر گاه ښاروالی د دکانونو کرایه بی له کوم قانونی دلیل نه لوړه کړی وه او بیوزلو دکاندارانو‌نشوی کولای چه هغه اداکاندی.

دکاندارانو دسحر له اتو بجونه‌خپل دکانونه وتړل او خپل مشروع او قانونی شکایت یی په ګډه سره‌دهغه ځای ولایت ته وړاندی کړ .

خبر وایی چه داعتصاب په جریان‌کی ځینی محلی متنفذینو هڅه وکړه چه په اعتصاب کوونکو کی نفاق‌واچوی او دښاروالی فیصله پی‌ومنی، خو هغوی پخپل مطلوب کی کامیاب‌نشول ، د هماغی ورځی په دوو بجو دهیلمند والی مجبور شو چه له ځینونورو دولتی مامورینو سره داعتصاب کوونکو ډلی ته ورشی او د هغوی‌مطالبی ومنی او دکرائی دلوړیدو مخنیوی وکړی .

چوب شکن

آنجا زپشت خانهٔ‌ملیونر خسیس ،
از مرکز فساد،
از آشیان ظلم،
آوا ز ضربه‌های تبر میرسدبگوش.

* * *

نازم غرورچوب شکن را که خم‌نکرد :
گردن بحاجتی،
ازبهر‌نان مفت ،
بازور پنجه میکشد ازچوب‌خشك، نان.

* * *

شاید درین ترانه شود قهرمان‌من،
کین پور کهسار،
این هستی نجیب،
چون‌من، نه پای بند شکوه هست‌ونی جلال .

* * *

بوی کباب وعطر دلاویز دختران،
چون موج بعد موج،
تازد بسوی او ،
سوزد چوبرق‌خرمن صبرو قراروی .

* * *

اوهمچو کوه،سلی امواج پیشتاز،
بر گونه میخورد ،
زان می گزد لبان،
آرد فشار بر تبرو ضربه‌های‌خویش.

* * *

هر ضربه ایکه از شکن چوب‌میرسد :
دارد پیام تند،
ازبهر نسل‌نو،
غرنده تر زرعدو ستیزنده ترزبرق .

سلیمان لایق

خواست مردم ولسوالی گذره

ولایت هرات

خبرنگار پرچم از ولسوالی‌گذره‌ولایت هرات اطلاع میدهد که طبق‌اظهار اهالی از یکسال بدینطرف تشبثاتی از طرف مقامات حکومتی‌محل بغرض جمع آوری یکمقدار پول‌از مردم شروع گردید و در حدود هفتصد هزار افغانی بوسیله محصلان‌امنیه حصول واهالی محل حتی‌لحاف،دیگ، وابتدائی ترین‌وسائل زندگی خویش را بفروش رسانیدند تامبلغ‌مذکور را بپردازند .

مدارك مصرف این مقدار پول‌هنگفت تا کنون کاملا معلوم نیست‌ولی‌ازجمله، چهار صد هزار افغانی آن بغرض ترمیم و اعمار یك ترازجهت عبور آب نهر مالان از بالای‌یك شیله تخصیص داده شده است (در حالیکه به تصدیق مهندسین‌بیشتر از هشتاد هزار افغانی جهت‌تعمیر آن بمصرف رسیده و بقیه‌پول حیف‌ومیل گردیده است) ، قراردادتعمیر تراز مذکور با یکنفر تیکه دار،بدون داوطلبی در محل نا مناسبی صورت گرفت که نهر را در معرض‌سقوط قرار داده است . اهالی محل‌جای مناسبی را برای ساختمان تراز و عبور آب تعیین کرده بودند ،اماتیکه داربا پیشتیبانی مقام حکومتی‌ولسوالی به تذکرات مردم اهمیتی قایل نگردید. مردم ولسوالی طی‌عرایض متعدد از مقامات مسؤول حکومتی خواستند که در زمینه تحقیقی صورت گیرد، اماتا کنون به‌نتیجه ئی واصل نگردیده اند .

از (ص۲)

آزادی قلم ...

سانسور اخبار در دوران صلح و فراهم آوردن تسهیلات لازم‌درارسال اخبار با وسائل ارتباطی ومخابراتی بعمل آمد.

نقش مطبوعات در امر ایجاد و تغییرات وتکامل جامعه مؤثر است . در کشور هائیکه آزادی قلم‌ومطبوعات بزنجیر های‌اسارت ارتجاع‌میخکوب گردیده است، مردم در چهار چوب فرهنگ پوسیده و فرتوت وبی‌اطلاعی ازتحولات درجهان، اسیر واز افکار واندیشه های نوین بدور مانده‌اند.

باکمال تأسف باید اذعان کرد که در کشور ما آزادی مطبوعات و قلم درتمام دوران تاریخ مملکت، بجز جرقه های کوچك و کم دوامی دریکی دودوره کوتاه ، دیگر عملا وجود نداشته است. ارتجاع‌فئودالی به همکاری استعمار وامپریالیزم پیوسته تلاش کرده است که جلو پخش و اشاعهٔ افکار مترقی ووطنپرستانه را بگیرد و آزادی‌قلم ومطبوعات رااصلابرسمیت‌نشناسد. هم‌اکنون که‌درمادهٔ ۳۱ قانون اساسی آزادی قلم و مطبوعات تضمین‌گردیده است ومشعر است که : «آزادی فکر وبیان از تعرض مصون‌است. هر افغان حق دارد فکر خودرا بوسیلهٔ گفتار، نوشته،تصویر یا امثال آن مطابق به احکام قانون اظهار کند . هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون به طبع ونشر مطالب بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی بپردازد.»

اما آیا میتوان معتقد شد که‌آزادی واقعی قلم و مطبوعات در کشور وجود و یا تضمینی دارد؟همه میدانند که‌دربرابر آزادی نسبی و محدود یکه در مورد مطبوعات موجود است ودراثر مبارزات سرسخت و طولانی مبارزین ملی بدست آمده است وناشی از شرایط جبری زمان‌میباشد، چطور نقب گذاری میگردد و تمام عناصر ومحافل ارتجاعی و هیأت حاکمه یکجا درفکر ایجاد توطئه ها ودسایس تازه بتازه ئی استند تایکبار دیگر رسماً و عملا همین حد بسیار اقل آزادی قلم ومطبوعات راکه‌ازآن نمایندگان صدیق و سرسپردهٔ خلق افغانستان با تحمل دشواری های فراوان استفاده مینمایند از بین بر دارند‌ودرعوض روز نامه ها، جراید و نشرات مسموم کنندهٔ ضد مردمی را موقع دهند که بانشر و پخش دروغ ها ، مطالب ضد مصالح اخلاقی واجتماعی مردم، افکار و عقاید آنان را به جهت انحرافی بکشانند، اذهان مردم را تخدیر وایشان را تحمیق نمایند.

بادرك این امر که آزادی قلم ومطبوعات اهمیت بسزائی در تنویر افکار مردم، بیداری شعور سیاسی وطبقاتی خلق افغانستان، افشأ ماهیت ارتجاعی و ضد ملی طبقات حاکمه دارد، نیروی ترقیخواه و وطنپرست (دموکراتیك خلق افغانستان) برای تأمین آزادی واقعی قلم ومطبوعات درکشور بحیث حلقهٔ اساسی روز بمبارزات دلیرانه خود ادامه میدهد.

(دلومړی مخ پاتی)

په افغانستان کی...

ځپل کیدو . اوس نو لیونی‌رانه جوړه شویده . ځنی بی رحم او په ځان مغرور وګړی راته وایی: «کوم اولاد چه له پلارنه پاتی شی باید په پلار پسی واستول شی ....»

غریبګوټی میرمنی دا خبری‌وکړی، ستونی یی وپړسیده، او ښکی‌یی په‌مخ راماتی‌شوی او مخامخ روانه شوه ...

دا زموږ دهیواد دکارګرو او بزګرو ښځو دترخه ژوند دلکونو منظرونه یو داسی منظردی چه‌زموږ په ټولنه کی دبزګرو او کارګرو ښځو دسلګونو کلونو د اسارت او بد مرغی تاریخ ښیی .

دی بد مرغو ښځو ته زموږدهیواد په اکثرو سیمو کی‌لا تر اوسه‌دمیراث حق نشته دی ، بلکه دوی پخپله دنارینه وو دمیراث یوه برخه ده .

دوی دګډو او خارویو په خیر خرخیږی، وهل کیږی ، سره‌بدلیږی او په پیسو او مال باندی دتبادلی یو جنس دی . دوی دخاوندپه‌ټاکلو کی له حق نه محرومی دی .

له تورو کیږدیو نه‌تر سمڅو‌پوری اوله کروندو نه تر کلیو پوری‌داسی سیمه نشته چه ددی ښځو دنامیندی او محرومیت او مظلومیت فریادونه یی نه وی اوریدلی .

په حقیقت کی زموږ هیواد ددی بد مرغه میرمنودغمجن ژوندد‌نندارو عرصه ده .

داپه ظاهر کی آزادی بندیانی ، باید واقعاً آزادی شی ، او تر هغو پوری چه په هیواد کی دقبیلوی او فیوډالی نظام ریښی شنی وی ، هیڅکله به له اوښکو ډکی سترګی وچی نشی او هیڅکله به ددی‌بدمرغو دسلګیو ځای خندی ونه نیسی .

(دوکتور انا هیتا)

(ددوهم مخ پاتی)

قهرمانان

ـ عزیزه نو ته‌څه غواړی ؟

ـ زه کار غواړم ، زما متی‌او منګولی ډیری پیاوړی دی او کولای شی زما ګیډه مړه کړی .

ـ څنګه کار ؟

ـ داسی کار چه زه یی کولای شم، لکه‌کاریزو هل، پخڅه، لرګی‌ماتول او نور کارونه !

ـ افسوس چه داسی کارونه ماته‌معلوم ندی .

ـ نو دا به څنګه شی ، ما پرون‌هم ډوډۍ نده خوړلی !

ـ آشنا ښه لاره داده چه له‌ماسره لاړ‌شی او تر څو چه کار پیدا کوی له ماسره پاتی شی !

ـ نه نه ، دا کارنه کوم !

ـ آخر ولی ؟

ـ زما مفته ډوډۍ تر ستونی نه تیریږی ، هسی نه چه دا می عادت شی .

دایی وویل او را څخه روان شو. زه هلته هك پك ودریدم او تر هغو می پسی کتل تر څو دکوڅو په تاوراتاو کی‌له نظره ووت. ډیری‌خبری چه باید ور سره کړی می وای‌ناویلی پاتی شوی . ډیر پښیمان وم چه ولی می ښه پوه نکړ ، خو دخپل خیګان په پای کی پوه شوی وم چه ما دخپل هیواد حقیقی قهرمانان پیژندلی دی .

(سپینتا)

پرچم

هره دوشنبه خپریږی
دامتیاز خاوند او مسؤول مدیر :
سلیمان لایق
آدرس:غوثی مارکیت.محمدجان‌خان واټ
کابل ـ افغانستان
دیوی ګڼی‌بیه: ۲٫۵۰ ـ افغانی

دولتی مطبعه

آسه هائی

در بارهٔ آزادیهای د مو کرا تیك

آزادی قلم و مطبوعات

حق آزادی قلم و مطبو عات‌متضمن آنست که‌افراد یا‌گروه هائی از جامعه بتوانند بااختیارات‌تام، بدون‌سانسور قبلی وبدون آنکه‌احدی‌متعرض ایشان گردد، افکار، عقاید و نظرات خود را در مسایل اجتماعی، علمی، سیاسی، اقتصادی، هنری و فر هنگی و غیره نو شته و آنها را جهت تنو یرذهنیت و بیداری شعور مردم انتشار د هند واز حقوق و آزا دیهای آنان د فا ع نمایند.

منظور از آزادی قلم و مطبو عا ت پخش عقاید و آراء بو سیلهٔ انواع نشرات است که طبع گردیده،درمیان مردم توزیع میشود ، از قبیل انتشار جراید، روز نامه ها، کتب، مجلات، رساله ها، اعلانات، کار یکاتور ها ، تصا ویر ، دراما ، فلم ها و غیره .

در جوامع طبقاتی حتی در کشو رهای پیشر فته سر ما یه داری غرب که خیلیها گزا فه گوئی‌ها واد عاهای مبنی بر آزادی کامل، همگانی و مطلق قلم و مطبو عات صورت میگیرد، د ر واقعیت امر بو سائل مختلفی دربرابر پخش اند یشه های نو ین پیشرو عصر ما ، مجلات، جراید ،رساله ها، کتب و سایر نشراتی که نما یندگی ازمنافع طبقات ز حمتکش مینما ید مو انعی ایجاد میگردد. اصلا آزادی کامل قلم ومطبو عات فقط برای طبقات استثمارگر این جو امع و نما یندهای ایشان بغرض حفظ و حرا ست منافع طبقات حا کمـه مو جـود است . وسائل نشراتی و تبلیغاتی بطورعمده در اختیار آنانی قرار دارد که شب و روز مشغـو ل بـخش و اشـاعه ایدئو لوژی بو رژ وائی و نظـر ا ت تخدیر کننده‌استند. اکنون‌درکشورهای امپر یا لیستی و سائل‌نشراتی بطور روز افزون بدست بو رژ وازی بزرگ انحصار گر تمر کز اختیا ر مینما ید .

طبیعی است در جوا معیکه عوا ید ملی عادلانه توزیع نگردد وثر وتهای ملـی در دست مشتـی از اشخاص متمر کز باشد، آزادی مطبو عا ت برای همهٔ مردم مفهوم واقعی نمیتواند داشته‌باشد وبصورت کلی در خدمت ارتجاع قرار میگیرد. چـه بو جـود آور دن مؤ سسات نشراتی مستلزم سر ما یه‌های‌هنگفت است‌که‌ازیکطرف صا حبان دارائیهای بزرگ قد ر ت تمویل آنرا دارند واز جانب دیگر اینها استند که نو یسند گانرا اجیر خویش‌کرده وبه خد مت میگما رند. ازینطریق مطبو عات را از راه خدمت بمصالح اجتماعی در تنگنای د فا ع از منافع فردی وضد مصالح‌اجتماعی کشا نیده، مردم را تحمیق مینمایند. بنابران علاوه بر تضیقـا ت و فشارهای غیر قانونی که در بر ابرنشرات دمو کرا تیك و مترقی و جود دا رد، عامل دیـگر تحدید و قیـد جبـری اقتصادی است که ما نع آن میگردد تا نما یند گان واقعی مردم،جریانات وگروه های تر قیخواه و طنپر ست وسیعا ازحق آزادی قلم و مطبو عات استفاده نما یند.

ممکن است مدعی شد که احزاب، گروه ها و عناصر تر قیخواه‌درچنین کشور ها نیز از امکانهای نشر ا تـی خـو یش را دارنـد و بـه نشرات می‌پردازند، امابا ید متذکر شد اینگونه نشرات‌باامکانات‌محدودی‌که دراختیار دارددربرابر مطبوعات‌ونشرات فوق‌العاده گسترده‌وپردامنه بورژوائی که از امتیا زات، امـکا نات وو سائـل بسیار زیادی بـر خـور دار است ، تقریبا بسیار نا چیز میباشد.

در قسمت هائی از جـهان کـه اندیشه ها، افکار و علم و فلسفه‌نوین برافکار وعلم وفلسفه کهنه پیرو زی حاصل کرده است، برای او لین با ر آزادی کامل مطبو عات وانتشا رات را بد ست خلـق ، ا ز طـر یـق حکومت خلق، بر طبق منافع خلق ودفاع از حقوق اکثریت مطلق مر دم تضمین گردید.

اصل آزادی قلم و مطبو عات یکی از ار کان عمدهٔ آزادی های‌دمو کرا تیك مردم بشمار میآید وبنا بر اهمیت آ ن بودکه اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر د ر مادهٔ‌نزدهم خود اشعار دا شت که : «هرکس حق آزادی عقیده و بیان‌دارد وحق‌مذبور شامل آنست که‌ازدا شتن عقایدخود بیم واضطراب نداشته باشد و در کسب اطلا عات و افکا ر ودر اخذوانتشار آن به تمام وسا یل ممکن و بدون ملا حظات مرزی آزاد باشد.»

درشرایط معا صر جهـان آزادی مطبو عات و فلم مؤثر تر ین و سیله مبادله اطلا عا ت و تامین ار تبا ط بین افراد چه در داخل یك کشوروچه در خارج از آن تشخیص گر دیده است، حتـی ساز مـان ملـل متحد تو صیه ها، فیصله ها و تصا و یب زیادی را درین زمینه مرعی دا شته است چنانچه درسال ۱۹۵۵درشورای اقتصا دی و اجتماعی این سا ز مان مصو باتی‌دربارهٔ‌خود داری حکومتها از

(ص ٤)

قهرمانان

دلویی لاری له اوږخ سره ، دووړی تاوده لمرته لکه غر ناست ؤ .د خام سړك دمو ټرونو دوړی‌ـ لکه نه غره نه ډیسرلی وریځی او ټړی‌ـ تری را چاپیر شوی وی .

زه لا ډیر نه وم ور نیږ دی‌شوی چه دی لکه دېړبکیو لمبه ګړندی پخپل ځای کی وودرید او ژور ژو ر یی راته وکتل . لوړه ونه ، اوږ دی څنې ، ارته ټټره ،څیږی وروځی او توری غټی سترګی یی آشنا راتــه ښکاریدی خو ومی‌نه پیژانده .

ده‌زړو څپلی یی خاورو پو ښلی وی او دیړیرو پوندو چاو دی یی‌له ورایه ښکاریدی . دلستو نو څنګلی‌یـی سوری او د کمیسه غاړه یـی څیر وځوړ لی‌وه ،یو زوړ څادریی په‌ټینه وزه پروت واوله شانه یی‌ښکته ځمکی ته ځوړند شوی و .په څړ پر تاګه کی یی څو څایه تور او شنــه پیوندونه لګیدلی اوپا یځی‌یی‌ترانګی ترانګی په څپلیو راپرتی وی. ماتــه څیرو او څنګه چه ور نیږ دی شو م، سلام یی را وا چاوه ، دسلام ځواب می ورکړ ،نوك می ونیو او پوښتنه‌می څـنی وکړه : ماتــه څـو آشنا ښکاریږی !

ـ نه آشنا به دی نه یم ، زه لـه‌ډیره لری ځایه ښار ته راغلی یم .

غلی شوم او تری وځو ځیدم. دده‌په څیر خلك ډیر دی چه دښار پــه کوڅوکی را ګر زی او دروبزه‌کوی ، دی به هم دغسی یوشی وی. پر ی یی ږده ، څه څپله لاره کوه .څوګامه لا وړاندی نه وم تللی چه کاته مـی نا بلد مسافر په ما پسی را رهی‌دی، شکمن شوم چه څه مطلب به لری . مخ می و رووا ړاوه ، پو ښتنه مـی‌وکړه :

له ماسره خو به دی څه کـا رنه‌وی ؟

ـ شته می .

کاته می چه څه ویل غواړی او ښایی سوال به کوی خو شر میږ ی او له خولی یی نه را باسی، نو مخ‌می ور واړاوه :

مه شر میږه ، څه دی ویل ؟

ـ خرڅی نلرم ، وږی یم !

جیب ته می لاس یو وړ، د لسو رو پیو کاغذ می راو یو ست اوورته ومی نیو . دی په بریتو کی مسکـی‌شو او دنفی سر یی وښوراوه ،بیایی په مغروره لهجه وویل :

ماتر اوسه پو ری ددرویزی‌ډوډی نده خوړلی او اوس یی هم‌نه‌خورم .

دنا آشنا مسافر خبری لکه‌بریښنا زما په پلوکی‌وځغلیدی . غوږنی مـی ځیره شول او ستر ګومی پرقوهل. دغرو انسان می په دماغ کی دومره سترشوچه دټولولویانو ځای‌یی‌زما په‌مغزوکی ډك کړ. هر څه می په‌نظر کی بل شان شول ، خپل ځان مــی‌ډیر کو چنی ولیداوسخت وشرمیدم. له‌خپل عمل نه پښیمان شوی وم‌خونه پوهیدم چه څه وکړم. پو ښتنه می وکړه :

(٤مخ)

علیشیر نوایی شاعر بزرگ

انساندوست

«تاتوانستم خنجر بیداد را شکستم‌وبر زخم ستمدیدگان مرهم انتقـام‌گذاشتم »

(نوایی)

یکی دوهفته قبل‌پنجصدو بیست‌وپنجمین سالگرهٔ تولد علیشیر نوایی‌شاعر و متفکر معروف شرق‌درتاشکند پایتخت ازبکستان شوروی بصورت‌بیسابقه‌ئی تجلیل گردید . درین‌مراسم نمایندگان و دانشمندان‌بیش از پنجاه کشور جهان ، بشمـــول‌افغانستان ، اشتراك ورزیده بودند .

پـرچم این مضمون را به همین‌مناسبت ، بخاطر بزرگداشت خاطرهٔ‌این شاعر انساندوست نشرمینماید.

کشور پر افتخار ما افغانستان در طی قرن ۱۵ و مخصوصا نیمهٔ دوم آن شاهد ترقیات و پیشرفتهای کم نظیری گردید . پرچمدار این‌نهضت علمی و هنری فرزند بزرگ خلق ، بنیانگذار ادبیات کلاسیك اوزبك ، شاعر ومتفکر عالیمقام‌شرق‌علیشیر نوایی بود . نوایی بتاریخ ۹ فبروری سال ۱٤٤۱ در شهر هرات ، در خانوادهٔ‌غیاث‌الدین‌کیچکینه (کیچکینه بهادر) که از نزدیکان‌دربار تیموریان هرات‌بود ،زاده‌شد ویکجاباشهزادگان تیموری بتحصیل پرداخت . نوایی درپرتو استعداد خلاق خویش برتمام جوانب علوم و فنون عصر خودتسلط پیدا کرده ، چون دانشمندی متبحر ، شاعری چیره دست وسیاستمداری پرنبوغ عرض وجود کرد .

دربار هرات بدانشـی و زکـای سرشار وی که از عهدهٔ حل‌دشوارترین مسایل نیز بسادگی بدرمیشد، ضرورت مبرم داشت و مهمتریـن وظایف دولتی را بی‌دریغ‌دراختیاروی میگذاشت . او ضمن قبول کار های رسمی میخواست بیشتر بکار هـای علمی و ادبی اشتغال ورزد و عمیقـا آرزو داشت بزبان مادری خود آثار جاودانی بوجود آورد و ادبیات آنرا باوج تکامل برساند . بسابقهٔ همین احساس بود که در حدود ۳٤ اثـر گرانبها درین زبان بوجود آورد و از آنجمله (خمسه) عالیترین شاهکار ادبیات کلاسیك اوزبك و یکـی از آبده های جاودان ادبیات‌جهان‌بشمار میرود .

ادبیات از نظر نوایی محض‌وسیلهٔ افادهٔ زیبائیها، عواطف و احساسات نیست ، او اهمیت تربیوی معنـوی ادبیات را برای خلق و افادهٔ بهترین مسایل حیاتی را توسط آن نیز عمیقا درك کرده بود .

نوایی در (حیرة الابرار)«دفتراول خمسه » بجستجوی انسان ایده آل میپراید و ترانه های انساندوستی‌را باشور و حرارت میسراید . مـورخ دانشمند ،شاعرورمان نویس معروف اوزبکستان شوروی (آی بیـــك) در مورد قدرت شعری‌نوایی مینویسد: «خامهٔ افسونکار نوایی روی هر موضوعی که در حرکت آید ، بدان ر و ح می بخشـــد و رنـــك میدهد . بقدرت افادهٔ وی از یـــخ شرارهٔ آتش می‌جهد ، حتی‌موضوعات غیرشاعرانه نیز در دست وی دارای محتوی آتشین میگردد . »

بعقیدهٔ بابر : « علیشیر انســان بی‌نظیری بود . تا بزبان ترکی شعر سروده اند ، هیچکس نتوانسته‌چون اوفراوان ونیکو بسراید » نوایـی سراسر فعالیت و ایجادیات خود را بخاطر مبارزه در راه سعادت انسان، رفاه و آسا یش خلق ، جلو گیری از جنگهای داخلی فیودالی که پیوسته خرمن هستی خلقها را بباد میداد ، آبادی کشور و اعمار تاسیسـات زراعتی ، مراکز علمی و هنری ، انکشاف وتعمیم دانش ، هنروادبیات وقف نموده و بحیث پیشاهـنگ اندیشه های انسانپرورانهٔ عصـــر خویش ، رهبری و حمایت‌دانشمندان و هنر منـدان آن دوره را بـدوش گرفت .

احساس عشق آتشین نسبت به خلق انگیزهٔ نیرو مندی است کـــه شاعر انساندوست مارا بقبول‌وظایف سنگین و دشوار سیاسی و اجتماعی و ایجاد آثار تربیوی ، هنری وادبی ارجمندی تشویق مینماید . ازلابلای اندیشه های تابناك و شاعرانهٔ او میتوان پی‌برد که‌نوایی خلق‌رابحیث نیروی اساسی میشناسد و معتقـد است که باید دستگاه دولت برای تامین آسایش وآرامی خلقهامصروف باشد . اوکسانی را که از احساس رنج و بدبختی خلقها بدور انـد ، انسان نمیشمارد . روی همین درك واحساس بودکه خود تاتوان داشت دست ستم و تطاول امرای خورد و بزرگ وقت را از گریبان مردم‌کوتاه

(ص ٣)

از (ص اول)

نگاهی به قانون پوهنتونها

نیست ، زیرا بخش آگاه جوانان و محصلان در قبال مسایل ملی‌ازقبیل عقب ماندگی قرون وسطائی کشور، وجود فقر ، بیماری ، بیسوادی ، ظلم و ستمگری، نهضت رهائی‌بخش بی علاقه مانده نمیتوانند و اینهاهمه محرکاتی استندکه جوانان ومحصلان ومتعلمان لیسه های کشور را (کسی بخواهد یا نخواهد) بحرکت وجنبش وامیدارد. البته‌این‌خصیصه مخصوص جوانان و محصلان کشور ما نیست، بلکه جریانیست عمومی در سرتاسر جهان .

هیأت حاکمه کشور باید با توجه به تجربه جهان تشخیص دهد که‌عدم آرامش محصلان کشور کار یـك «اقلیت ناچیز چپه» نیست ، بلکــه جنبش و ناآرامی محصلان از ماهیت نظام اجتماعی ـ اقتصادی و سیاسی وفرهنگی خود جامعه عقب مانده وطن ماسر چشمه می گیرد . لذا نباید معلول را بجای‌علت جازد . وهمچنان نباید بچنان اعمال نا شیانه‌ئی دست زد که شرایط را بیشتر اختناق آور ساخت و بعد مسوونیت (!) را به عهده نیرو های صـدیـق مـلی ، وطنپرست و ترقیخواه دموکراتیك جامعه وجوانان و محصلان‌وطنپرست وبادرد کشور انداخت .

به‌عقیدهٔ ما قانون موجود پوهنتون که پر ازتنا قضات وضد آزا دیهای مصرح در قانون اساسی است، از آن پدیده هائی بشمار میرود که بیشتر باعث تشدید اوضاع میگردد و نیاز مندیهای علمی ، مادی‌ومعنوی محصلان و کار کنان پوهنتـون و «توسعه علم وفن » را در کشورتامین کرده نمیتواند . زیرا همین اکنون افکار عمومی استادان و محصـلان صدای اعتراض خودرا بالا کرده‌اند. به نظرما رفتاری که بحکم قانـون پوهنتون بوسیلهٔ سردمداران‌ارتجاع دربرابر استادان و محصلان پوهنتون (مرکز علم و دانش افغانستان) صورت می پذیرد ، نمیتواند مـورد تشویش عمومی قرار نگیرد .

نکـات عمو مـی مـورد تشویش و انتقاد شدید در قانون پوهنتون‌بطور کلی قرار آتـی است ، که باید جداً مورد تعدیل قرار گیرد :

اول : قانون پوهنتون فاقدروحیهٔ دموکراتیك و خلاف آزادیهای‌مصرح در قانون اساسی وضد آزادی‌انتخاب مقامات علمی ، ازطرف‌خود استادان پوهنتون می باشد . باین معنی کـــه پوهنتون یعنی مرکز علم و دانش که باید از آزادی کامل عـلم و دانش برخوردار باشد ، بعد ازین بازیچهٔ تمایلات ارتجاعی حکومت ها . کــه طبعاً ماهیت سیاسی وحزبی خواهند داشت قرار میگیرد . یعنی ارا ده «شورای عالی پوهنتون» که در دست حکومت هاست (طبق مادهٔ دوم و مواد پنجم تادوازدهم فصل دوم که همه پر از تناقضات و تحدیدآزادیهای علم و دانش محیط پوهنتون و ابتکار علمی استاذان مـی باشد) بر سر نوشت پوهنتون حکمروائـی خواهد کرد . باین معنی که بر حسب (فقرهٔ‌یك‌مادهٔ‌هفتم) باتغییرهرحکومت در « خط مشی عمومی پوهنتون » تجدید نظر بعمل آمده میتوانـد و (علی هذالقیاس) .

نکتهٔ دیگری که بطور کلی ضـد سنن عمومی پوهنتونهای‌جهان‌بشمار میرود ، هماناً انتصابی بودن رئیس پوهنتون وروسا و معاونین‌پوهنځیها و سایر مقامات پوهنتون است (بحث بالای انتصاب خوب و خراب اشخاص نیست. بحث‌بالای‌پرنسیپ است) که طبق قانون پوهنتون ها حقوق معموله و تعاملی استاذان را ازلحاظ حق انتخاب کردن و انتخاب شدن بمقامات علمی و اداری‌پوهنتون وپوهنځی ها از میان میبرد .

شگفت انگیزتر اینکه عملا تمام تصامیم شورای علمی پوهنتـــون (فصل سوم) مورد تهدید وویتـــوی (حق‌رد) شورای عالی پوهنتون کــه تحت نفوذ حکومت است قرار دارد.

لذا طبق این قانون ، شورای علمی پوهنتون جزجنبهٔ تشریفاتی دیگـر دارای صلاحیت های اساسی وموثر نمیباشد ، در حالیکه این وضـــع صریحا خلاف موقعیت آزاد علمی و پرستیژ شخصیتهای علمی کـادر پوهنتونها در جهان بشمار میرود و در عمل مانع رشد آزاد و خلاق علم وفن و فرهنگ در جامعه میگردد .

دوم : بطور کلی قید و بندهائی درقانون پوهنتون بصورت آشکـار وظریفانه گنجانیده شده است کـه واضحاً متناقض با پیشرفت‌وتوسعهٔ آزادی علم و فن و فرهنگ شگوفان پیشرو در محیط پوهنتون وبالنتیجه در کشور میگردد ... باین معنی که قانون پوهنتونهـا خصلت دورهٔ اسکولاستیك اروپا را میرساند .

سوم : طبق مفهوم مادهٔ چـهارم « پوهنتون‌محیطی است‌علمی‌تحریکات سیاسی و حزبی در ساحهٔ پوهنتون ممنـو ع ا ست » هـر گـو نـه علایق و روابط تقریباً ده هزاراستاذ، محصل ، مامور ، کارگر و دیگـر کارکنان ساحهٔ پوهنتونهای کشوراز حیات سیاسی و حزبی قطع گردیده است .

ما روی این ماده اندکی مکـث میکنیم و باساس دلایل ذیل ، آنرا نه‌تنها ناقض آزادیهای مصرح در قانون اساسی (فصل سوم حقــوق ووظایف اساسی مردم) میدانیم . بلکه حتی ناقض مادهٔ اول و مادهٔ سی‌و پنجم خود قانون پوهنتون ها (که ماهیتاً مورد انتقاد شدیدماست) می باشد .

طبق این‌ماده پوهنتون محیط علمی اعلان شده است . سوال در این است که آیا سیاست و حزب در چوکات علم داخل نیست ؟ بدیـن ترتیب هیأت حاکمه کشور اصطلاح علم سیاست رابرسمیت نمی‌شناسد ولی باید برای آقایان اعلان داشت که حقیقت سرسخت است. سیاست بمثابه علم وفن است ، انکار ازآن سرخود را باسنگ خارا کوبیـدن است .

شگفت انگیزتر از همه توجه‌بحل این سوال است که : منظور هیأت حاکمه از استعمال کلمات «تحریکات سیاسی و حزبی» چیست ؟ بلی‌تمام مطلب درین کلمات نهفته است ، تمام شتابزدگی در گرفتن فرمـان تقنینی و انتظار نکشیدن بـرای اجلاس شوری و عجولانه موضوعرا « امر عاجل » تلقی کردن ، همه در همین چند کلمه مضمر است (!)

ماتعجب میکنیم کـه این کـدام مقیاس «معجزه آسا» و کدام قاضی «ولایت مآب» خواهد بود که بتواند فرق میان «تحریکات‌سیاسی وحزبی» و «فهم ارزشهای ... ملی وسیاسی برای‌خدمت بجامعهٔ افغانی وبشری ـ مادهٔ اول » و «مباحثات سیاسی ـ مادهٔ سی‌و چهارم » را تشخیص‌دهد. آیا کلمهٔ «تحریکات» از آن کلماتی نیست که رژیم های استعماری در کشور های تحت استعمار بکـــار میبرند ، تا ذریعه این کلمـــهٔ « قانونی (!) » مردم را بخاك و خون بکشند ؟ صرف یك سوال است ، برما ببخشند (!)

خوب ! آقایان بما جواب دهند که کدام مقام قضاوت میکند که آقایان وزرای معارف ، مالیه و پلان کـــه اعضای حکومت اند ، خود شان‌دست به «تحریکات سیاسی و حزبـی » نمی زنند . بدین ترتیب گویا آنان در نظر دارند که طبق روحیهٔ قانون پوهنتون ها باید این سه وزیرمذکور برای همیشه اعضای غیر حزبـی حکومت باشند . خنده آور است (!)

ازروحیهٔ‌قانون‌پوهنتونها وهمچنان در عمل پیداست که تنها «تحریکات سیاسی و حزبی » برای نیرو های حاکمه و قدرتهای ارتجاعی که هــم اکنون عملا در فعالیت اند مجازاست، نه برای نیرو های صدیق ملـی ، وطنپرست ، دموکراتیك وترقیخواه.

(ص ٣)

ضرورت تاسیس شرکتهای تعاونی

تولید ومصرف

توجه‌کنید ! ساده صحبت‌میکنیم.

در قیمت اجناس ومواد ضروری (گندم، روغن،گوشت،، زغال، چوب، سبز یجات ، صا بون، نمك، بوت ، پیرا هن ، کرتی وغیره) که بـرای رفع احتیا جات‌روزمرهٔ خودخریداری مینمائیم ، دو عامل وواسطه عمـده وآشکار موثر است .

واسطهٔ اول : عبارت از شخصی است که‌برای تولیداین اجناس‌ومواد مورد ضرورت‌روزمره مردم‌سرمایه‌گذاری میکند .

واسطهٔ دوم : عبارت از شخصی است که این اموال ومواد را ازتولید کننده‌می خردودو باره‌می‌فروشد. باید در نظر داشت که شاید این خریـد وفروش تا رسیدن مواد بدسـت مصر ف کنندهٔ ه ، بچند یـن دست صورت گیرد ، که هریك از ایـن واسطه‌ها «تاجر» نام دارد .

نتیجه این جر یان خرید وفرو ش آن است که اشیای مورد مصر ف، به بهای چند ین برابر قیمت تمام شد ، بدست مردم میرسد ، یعنی پیش از اینکه جنس بدست مصرف کننده برسد، به‌چندین دست‌میگردد وهر یك ازین دستها یاو سطه ها یا تا جران بر قیمت آن می افز ایند .

سوال اسا سی در اینجا ست که آیا میتوان باین واسطه ها خاتمه‌داد، یا اقـلا واسطـه ها را کم کردتا اشیای مورد مصرف روز مره مردم بقیمت‌ارزانتربدست‌آید؟ بلی! تجربه کشور های دیگر نشان میدهد کـه اینکار امکا ن پذیر است وبـــرای خودش راه حلی دارد .

یکی از راهها این است :

مثلا، اگرگرو هـهای مصرف‌کننده (کار گران، ما موران پائین رتبــه وغیره) باهم متحد شوند وهریك‌از آنان سهم کو چکی بگذ ارندوشرکتی تاسیس نمایند وعده ئی از کار گران آگاه وما مـوران را بـرای اداره آن انتخاب کنند ، میتوانند یا مستقیما به‌تولیداشیای ضروری اقدام نما یند ویا اینکه اشیای مورد احتیاج خودرا از تولید کنندهٔ اولی بخرند وبدو ن اخذ سودتجاری‌به‌کار گران‌وماموران سهمدار خود بفروشند . بدین‌ترتیب میتوان لااقل منافعرا یکان‌واستثماری اینهمه واسطه های متعدد تجاری را که باعث گرانی قیمتهـای اشیا ی ضروری‌می شوند، ازمیان برداشت.

این نوع شر کتها رشر کتهای تعاو نی مصرف ویا شر کتهـــای کو پراتیف مینمایند .

البته در شرایط موجود کشـور تاسیس شر کتهای تو لیدی دشوار است وسرمایه‌زیادی‌را ایجاب‌میکند، ولی کار گران وما موران میتوا نند در قـدم اول، دست بــه تاسیس شرکت های تعاونی مصرف میزنند. شرکت تعاونی مصرف بـا یـد از ضروری ترین ما یحتاج مردم آغـاز کند .

بطور مثال: شر کت تعا ونــی میتو انند که‌گندم، گوشت، سبزیجات چوب، زغـال وغیره را مستقیما ا ز دهقا نان ، مالدار ان‌و چوب شکنان از مراکز اولی تولید خرید ری کنند وبوسیله مغازه های مر بوط ، بــه قیمت ارزان‌بد ستر س اعضای‌شرکت بگذارد .

تاسیس‌شر کتهای‌تعا ونی نه‌تنها به‌نفع شر کا ء تمام می شود ؛ بلکه به تدریج موجب پائین آمدن قیمتها در بازار نیز میگردد وباین تر تیب تعمم شر کتهای تعاونی میان کارگران ، دهقا نان وما موران و سایر طبقات وصنوف، تاثیر کلی وعمومی در جامعه ایجاد خواهد کرد .

در خاتمه باید متذکر شد که یك عدهٔ محدود کوپر اتیف های مو جود در کشور ، هیچگو نه سودی به‌نفع طبقات زحمت کش ندارد وبیشتر وسیلهٔ اقناع‌حس‌سود جوئی‌صاحبان مال وزمین وسر مایه ویك عـــده بیرو کراتهای رشوه ستان‌می‌باشد.

شر کتهای‌تعاو نی (کوپراتیف‌ها) کهما طرح مینما ییم روی دو اصـــل ذیل استوار است .

١ـ هر سهمی که اعضا درشرکت تعا ونی میگذ ارند باید بدون سود وربح باشد واز نفع ن باید بهمان تفاوت قیمت اکتفا شود ، که‌ازقیمت ارزان اجناس مورد ضرورت، نسبت به نرخ بازار بدست می آید .

٢ـ تمام اعضای شر کت بدو ن درنظر گر فتن تعداد سهم بایـــد بایکد یگر برابر باشند ودر امور مربوط به شرکت بیش از یك رای نداشته باشند .

بارق شفیعی

از (ص ٢)

علیشیر نوایی ...

ساخت و در برابر نیرو مند ترین قدرتهائی که دیگران‌حتی یارای‌دم‌زدن رامقابل آنان نداشتند . برای دفاع ازحقوق مردمان، دلیرانه‌فریادخشمناك اعتراض رابلند نمود : « اگر سوزن شکسته خلق را هم به یغما ببری ، چون خنجر الماسی بر جگرت‌خواهد خلید .. ایکه باندوختن ثروت کسب قدرت کرده ای ، چرا بیبا کانه درراه بیداد وستم گام بر میداری ؟ .. این قصرکه‌برای عیش‌ونوش‌برپاداشته‌ای باخون خلق رنك آمیزی شده‌وپرده هایش را از رشته جان آنان بافته‌ای، این درو گوهری که بر سایبان آن میدرخشد ، متعلق بمردم است .. تو که شبها به فسق وفجورمشغولی، روزها جز اعمال ظلم و ستم کاری نداری ، آخر تا کی این بیداد وفساد دوام خواهد داشت ؟»

یکی از مظاهر زندهٔ عشق آتشین نوایی‌بخلق اینست که او قهرمانان یکتعداد زیاد داستانهای خود را از طبقات مظلوم و رنجبر همان عصر انتخاب نموده ، شرایط دشوار و طاقت فرسای زندگی انانرا استادانه تمثیل نموده است .

در روز کار نوایی تمام امــرا و منسوبین حکومت فیودال بارسنگینی بردوش خلق بودند . وزرا ، بیك‌ها، قضات و دیگران هر یك با استفاده از موقعیت خود اندیشه ئـی جـز گرد آوردن ثروت و تامین وسایـل عیش و نوش نداشتند . بیك هــا (امرا) بگفتهٔ نوایی تنها به‌آراستن چپنهای خود بازیورات‌گرانبهاقناعت نداشتند . بلکه حتی‌میخواستندنعلین کفشهای خود را نیز از طلا بسازند.

نوایی به انحطاط معنوی و اخلاقـی طبقه حا کمه و شیوع فساد در زندگی آنان عمیقا پی برده بود و خـــوب میدانست که این عناصر طفیلی‌موانع عمدهٔ ترقی و انکشاف مملکت اند ، بنابرآن بحیث یکی از ارکان دولت نه‌تنها در برابر زورآوران چون‌سدی بپا استاده شد واز خلق ستمدیده پاسبانی کرد ، بلکه درسراسرحیات خویش چون شاعری حقیقت دوست وحقیقت پرست از واقعیت هــای زندگی‌زورآوران‌پرده‌برداشت‌وقیافه‌های‌منحوس آنان رامجسم ساخت :

«ظالم وعادل نه‌یکسانند درتعمیرملك
خوك دیگردرشیارملك‌و دهقان دیگر است »

« ازقصیدهٔ تحفةالافکارنوایی »

سر انجام نوایی بعد از کســب افتخارات بزرگی که برای همیشه در پهلوی نام وی ثبت تاریخ خواهدبود در سال ۱۰۵۱ زندگی را پدرود گفت.

بدین ترتیب علیشیر نوایی‌ستارهٔ درخشان قرن ۱۵ این سرزمین‌دانش وفرهنگ ، دوست صادق خلـق ، بنیانگذار ادبیات کلاسیك اوزبك با خدمات بزرگ و فراموش ناشدنی خویش در عمران و آبادی کشورها ، در تعمیم وانکشاف علوم و فنون ، دفاع از حقوق‌خلقها وایجادشاهکارهای ادبی خویش (که به‌تائید نوایی شناسان جهان جزء لاینفك گنجینه های ادبی جهان محسوب میشود) شائستهٔ آنست تا همه جانبه برای خلقهای افغانستان نیز معرفی گردد و در نشر و پخش آثار گرانبهای‌وی توجه جدی و عمیق مبذول شود .

شرعی جوزجانی

از (ص ٢)

نگاهی بـه قانون پوهنتونها

صاف و ساده اینکه: بـه عقیده ماین مطلب « تحریکات سیاسی و حزبی » ماهیت قانونی درست ندارد وبهانه‌ئی برای توجیهات وتفسیرات نادرست ذهنی محافل‌حاکمه ارتجاعی میدهد و همیشه یکعده استاذان ، محصلان ، ماموران و کار گران‌ساحهٔ پوهنتون را مورد اتهامات غلـــط قرار میدهد و در نتیجه باعث اخراج ومحروم ساختن آنان از حقوق علمی وتحصیلی و آزادیهای دموکراتیك میگردد .

تذکراتی‌چندراجع‌بقانون‌پوهنتونها دلیل آن‌شده نمیتواندکه دیگرمفردات قانون مذکور (بخصوص قسمـــت نارسای هدف اساسی پوهنتون و محدودیتهای انجمن محصلان که در آینده برآن روشنی خواهیم افکند) صحت دارد . قانون‌پوهنتونهادرست داستان شاگرد و استادی را بخاطر میآورد که : شاگرد انشا نامه‌ئی به استاد تقدیم کرد تا آنرا تصحیـح کند . وقتی استاد آنرا مطالعه کرد برسطر اول انگشت گذاشت و تا سطر اخیر انگشت خودرا لغزاند و به شاگرد گفت : همه غلط ، امـلا غلط ، انشاء غلط ، مفهوم غلط ، معنی غلط !

آقایان برافروخته نشوید ! توجه کنید ، نمونه کوچکی از افاده نادرست که از تبعیض نمایندگی‌میکند تقدیم مینمائیم : در فصل هفتم‌قانون پوهنتونها عنوان میدهید « محصلان پوهنتون » . ولی در متن مادهٔ سی‌و چهارم و سی‌و پنجم مینویسیـــد : «محصلین» . ازلحاظ مفهوم «محصلین» تنها پسران محصل رامیرساند، نه دختران محصل را !

در خاتمه بصراحت اعلان میگردد که باید قانون پوهنتونها در شوری مورد مطالعه و تجدید نظر جدی قرار گیرد و باید بر مبنای روحیـــه دموکراسی و طبق « مقتضیات عصر براساس واقعیات تاریخ و فرهنگ ملی» و بر اساس فرهنگ مترقـــی وعلم وفن شکوفان و نوین جهـــان ورفع نیاز مندیهای‌استاذان‌ومحصلان وطن‌تعدیل ووضع‌گردد . این‌خواست جدی استاذان ، محصلان و جوانان کشور است .

در فر جام سخن بـاید خاطر نشان ساخت که :

در اوضاع و احوال کنونی ، نسبت به هر زمان دیگر اتحاد وهمبستگی تمام محصلان کشور یك امر حیاتی و ضروری به‌شمارمی‌رود . نفاق و تفرقه ایکه میان محصلان پو هنتون در جریان است ما را بر آن میدارد کـه از همه محصلان وطنپر ست و آزا دیخـواه و بخصو ص فعـالین محصلان افغانی بار دیگر طلب نمایم کـه برای دفاع از حقوق صنفی و آزا دیهای دمو کراتیك خویش باید باخونسردی وواقع بینانه بر مبنای اتحاد عمل بر خورد کنند . پرچم اعتبـار و حیثیت نهضت محصلان افغانی را همچنان سر بلند نگهدارند وبه هیچگو نه تفرقه اندازی در میان خود به هر بهانهٔ که باشد اجـازه ندهند . بایـد در نظر داشت کـه سیا ست نیروهای ارتجاعی سیاست تشدید نفاق وفتنه انگیـز ی میان محصلان است . اصـو ل اتـحا د میطلـبد کـه بـا یـد محصـلا ن شریف ووطن پرست افغا نستان بعناصر فتنه انگیز ، تفرقه افکن که هدفی جزاز بین‌بردن اتحاد نیروهای مترقی و آزادیخواه ندارند و‌لبهٔ تیز مبارزات شان همیشه علیه عناصر ملی و ترقیخواه دمو کراتیك و وطن پرست بوده ،دربین خودراه ندهند وفریب شعار های دروغیـن آنــهارا نخورند .

باید خاطر نشان ساخت که تفرقه اندازی میان محصلان به هر بهانه وزیر نام هر ایدئولوژئی که باشـد به نفع ارتجاع است و خود یك عمل ارتجاعی میباشد .

تجربه تلخ نشا نداد که ارتجاع تاچه اندازه از اتحاد و وحدت عمل محصلان در هراس است وچگو نه وبه چـه وسایل مختلـف نـفاق و تفرقه را میان آنها ایجاد می کند .

دیگر ضرورت هرچه قاطعتر حکم می نماید که محصلان وطن پرست و آزادی خواه کشور دست اتحـاد باهم داده ، باستناد مادهٔ ۳۲ قانون اسا سی و حتی باستناد با صطلاح «قانون پوهنتون هـا» سا ز مـا ن مبارزه صنفی خویش (اتحـاد یـه محصلان) را تشکیل دهند و بدین وسیله میتـوا نـنـد میتنگ هـا ، کنفرا نسها و دیمو نسترا سیون ها تبادل نظرها،مباحثات‌علمی، اجتماعی وسیاسی خویش را بخاطر دفاع از حقوق صنفی و آزا دیهای دموکراتیك استقلال پوهنتون و آزادی علـــم و دانش‌وتدریس، بروی‌نظم ، صمیمیت رفاقت واتحاد عمل بر قرار سازند . در راه تشکیل اتحادیه محصـــلان ، در تحت پرچم اتحــاد ، مبارزه و پیروزی به پیش !

پیوست بگذشته

اقتصادی تعریفونه او اصطلاحات

ماخذ : دعلم اقتصاد رساله

پښتو:	دری:
....	....
تر څو پوری د تو لید منا سبات دمؤلدو نیرو ګانو لـه وضـع سـره بالکل انطباق (سمون) پیدا نکـړی دمؤ لدو نیرو ګانو پوره وده میسره نده.مؤلدی نیرو ګا نی‌کله چه دو دی او تکامل معینی در جی ته و رسیږی خامخاد تو لید دمناسبا‌تو له چوکاټ سره ټکروهی او په نتیجه کی له دی مناسبا‌تو‌سره‌تضادپیداکوی. پدی‌توګه دتو لید دمو جودو منا سبات‌چه دمعین اقتصادی جو ړ ښـت (ساخـت) دپیداکـیـد و په سر کی دمـؤ لـدو نیرو ګانو دتکامل اوودی و سیله‌وه پدی مر حله کی‌د هغو ی د رشد او تکامل ما نع‌او عا ئق ګر زی .	تاهنگامیکه مناسبات تولید کاملا باوضع نیرو های مولد انطباق‌نیافته است ، رشد کامل نیرو های مولد میسر نیست . نیرو های مولـــد هنگامی که بدرجهٔ معینی از رشد و تکامل رسیدند ناچار با چهار چوب مناسبات تولید بر خورد پیدا میکنند وبالنتیجه با این مناسبات در تضاد قرار میگیرند . بدینطریق مناسبات تولید موجود که در بدو پیدایش ساخت اقتصادی معین وسیلهٔ تکامل ورشد نیرو های مولد بوده است ، درین مرحله مانع و عایق رشد و تکامل آنها میگردد .
په‌همدی و جه و ړاندی‌یاوروسته موجود تو لیدی منا سبات با ید خپل ځای نو یو تو لیدی مناسبا‌تو ته چه دمؤ لدو نیرو ګانو د تکامل لــه سطحی سره سمون خوری پریږدی.	بهمین جهت دیر یا زود مناسبات تولید موجود باید جای خودرا بــه مناسبات تولید تازه‌ئی که باسطح تکامل نیرو های مولد تطبیق نماید بدهند .
نو یو تو لیدی منا سبا تـو تـه دګذار (وړ تیریدو) مادی شرا ئط زاړه ا جتما عی جو ړښت (ساخت) دننه شته کیږی اوودم کوی.	شرایط مادی گذار بمناسبـات تولید تازه در درون ساخت اجتماعی فرتوت بوجود میآید و رشد میکند.
نوی تو لیدی روا بط لــه خپلـو پیدا کیدو سره سم هغه موا نع چه دمؤ لدو نیرو ګا نو مخ ته پرا ته‌دی لری کوی او په‌دی تو ګه د هغو ی د ګړ ندی ودی او تکامل امکان‌مینځ‌ته راولی .	روابط تولید جدید با پیدایش خـود موانعی را که در سرراه نیرو های مولد است بر میدارند و بدینطریق امکان رشد و تکامل سریع آنها را فراهم میکنند .
* * *	* * *
دټو لنی دو دی اوتکامل‌اقتصادی قانون :	**قانون اقتصادی رشد و تکامـل جامعه :**
دتو لیدد منا سبا تو اود مؤلدو نیرو ګا نو دخصلت تر مینځ دتطابق ضرورت د ټو لنی دودی ا وتکامل اقتصادی قانون‌دی . دا قا نون‌نه یوازی دمتر قی اقتصاد د علم‌پا یه‌ده بلکه دنوی ټو لنی پیژنـد نـی اود تاریخی‌ما تر یالیزم د تیو ری یوه اسا سی مبنا شمیرل کیږی .	**ضرورت تطابق بین مناسبات تولید و خصلت نیرو های مولـد قانون اقتصادی رشد و تکامل‌جامعه است . این قانون نه‌تنها پایهٔ علم اقتصاد مترقی است بلکه یکی از مبانی جامعهٔ شناسی نوین و تئوری ماتریالیزم تاریخی بشمار میرود .**
پداسی ټو لنه کی چه‌په‌خصوصی مالکیت او له یوه انسانه د بــل انسا ن پرا ستثمار مبتنی ده هغــه تضادو نه چه مولدو نیرو ګانو اود تو لیدد منا سبا تو تر مینځ هست کیږی ، دطبقاتی مبارزاتو په وسیله تبارز کو ی . پدی صورت کښی ګذار (وړ تیرید ل) له زا ړه شکل نه نو ی ته دا جتما عی‌ا نقلاب په و سیله سر ته رسیږی .	در جامعه‌ئی که مبتنی بر مالکیت خصوصی و استثمار انسان ازانسان دیگر است تضاد هائی که بیـن نیرو های مولد و مناسبات تولیـد بوجود میآید بوسیلهٔ مبارزات‌طبقاتی بارز میگردد . درینصورت گذار از شکل کهنه بشکل نو بوسیلهٔ یك انقلاب‌اجتماعی انجام میگیرد .
* * *	* * *
داقتصاد د علم تا ریخی جنبه :	**جنبهٔ تا ریخی عـلـم اقتصاد :**
له پور تنیو مقدما تو نه دا سی‌نتیجه لاس ته را ځی چه د تولیدطرزپه‌ټولو تاریخی دور و کی یو راز ندی او اجتماعی ساختمان‌پرله پسی‌په‌حرکت او تغییرکی‌دی . په‌همدی و جه ؛ اقتصاد هغه علم دی چه‌مادی‌تو لید په‌معینو ا جتما عـی او تا ر یخـی شکلونو کی ترمطالعی اوبحث لاندی نیسی او د تولید د مختلفو طرزونو لپاره مخصوص ا قتصادی قوا نین بیانوی.	از مقدمات فوق چنین‌نتیجه‌میشود که طرز تو لیددرهمه ادوا ر تاریخی یکسان‌نیست‌وسا ختما ن ا جتما عی پیوسته در حر کت و تغییر ا ست. بهمین، سبب ا قتصاد علمیست که تو لید ما دی رادرا شکا ل ا جتماعی وتا ریخی معین مو رد مطا لعه وبحث قـرار میدهـد و قوانین اقتصـادی مخصوص به طرزها ی مختلفه تولید را بیا ن می کند .
* * *	* * *
اقتصادی قـوا نیـن: اقتصا دی قوا نین د پد یدو ذات اواقتصا دی عملیی، دعلیت او معلو لیت اند رونی رابطه او هغه متقابل مربوطیت چه ددوی تر مینځ شته دی بیا نوی .	**قوانین اقتصادی:** قوا نین اقتصادی ذات پدیده ها وپروسه‌های‌اقتصادی، رابطهٔ درو نی علـت ومعلو لـی ووا بستگی متقا بلی را که بیـن آنها ست بیان می کند .
دا قتصادی ودی او تکامل قوا نین عینی قوا نین‌دی او دا ځکـه چـه‌د مشخصو اقتصادی شرا یطو برمبنا اود ا نسان له‌ارادی نه مستقل‌مینځ ته را ځی او عمل کوی ، په‌همدی سبب انسان کو لی شی دا قوانین وپیژنی ، دهغوی څر نګوا لی تـر مطا لعی لاندی راو لی اود ټو لنی په‌ګټه‌له هغوی‌نه ا ستفاده و کړی . مګرددی قوا نینو په لغو کو لو اود اقتصادی قوا نینو په هستو لوقادر ندی .	قوا نین رشد و تکامل اقتصاد ی قوانین عینی ا ستند ، زیرا برمبنای شرا یط ا قتصادی مشخص ومستقل ازا رادهٔ انسا نها بو جود می آیند وعمل می کنند . بهمین سبب انسان میتواند این قوا نین را بشنا سد ، چگو نگی آنها را مورد مطا لعه قرار داده، بنفع‌جامعه از آنهـا ا ستفادهٔ نما ید . ولی قادر بلغو این قوا نین یا آ فرینش قـوا نیـن ا قتصادی نیست .